

2014 YILI PROGRAMI

**25 Ekim 2013 Tarihli ve 28802 Sayılı Resmi Gazetede
Yayımlanan 7 Ekim 2013 Tarihli ve 2013/5502 Sayılı 2014 Yılı
Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair
Bakanlar Kurulu Kararı Eki**

2.2.2.15. Tarım ve Gıda

a) Mevcut Durum

Tarım sektörünün 2012 yılında büyüme hızı 3,1, GSYH içindeki payı ise yüzde 8,8 olarak gerçekleşmiş olup 2013 yılında bu oranların sırasıyla yüzde 4,1 ve yüzde 8,4 olması beklenmektedir. Sektörün toplam istihdam içindeki payı 2012 yılında yüzde 24,6 olarak gerçekleşirken 2013 yılında bu payın düşük bir oranda azalması beklenmektedir.

2012 yılında dünya hububat fiyatlarında yaşanan dalgalı yükseliş hayvansal ürün fiyatlarında bir miktar artışa neden olmuştur. Buna rağmen, 2011 yılı başlarından 2013 yılı Eylül ayı başına kadar tarımsal ürün ortalama fiyatlarında sürekli düşüş eğilimi görülmüştür. Ülkemizde ise tarımsal ürünlerde fiyat seviyesi 2012 yılında genel endekse uyumlu olarak yüzde 6 artış gösterirken 2013 yılında söz konusu fiyatlardaki artış sınırlı kalmıştır. Diğer yandan, gıda ve içecek ürünleri fiyatlarının 2012 yılında TÜFE'yle aynı düzeyde yüzde 9,1 arttığı, 2013 yılında ise söz konusu ürünlerin fiyatlarındaki artışın önceki yıla göre hızlandığı izlenmektedir.

Dış ticaret verileri incelendiğinde, tarım ürünleri ithalatının 2011 yılında hızlı bir şekilde arttığı, 2012 yılında yüzde 16 oranında azaldığı, ihracatın ise, söz konusu iki dönemde de aynı seviyede kaldığı gözlenmektedir. 2013 yılının ilk sekiz ayı ile bir önceki yılın aynı dönemi karşılaştırıldığında, ihracattaki artış ithalatı geçmiş olup bu seyrin 2013 yılı sonuna kadar sürmesi beklenmektedir. Gıda ve içecek sanayii ürünleri ihracatında ise, 2013 yılında yüzde 10'un üzerinde bir artış beklenmektedir.

TABLO II: 40- Tarım Sektöründe Büyüme ve Dış Ticaret Göstergeleri (ISIC, Rev.3)

Alt Sektörler	Yıllar					Yüzde Değişim		
	2010	2011	2012	2012 (8 Aylık)	2013 (8 Aylık)	2011	2012	2012- 2013 (8 Aylık)
KATMA DEĞER (1998 Fiyatlarıyla, Milyon TL)								
Tarım Toplamı (1)	9 999	10 605	10 936	3 370	3 540	6,1	3,1	5,0
İTHALAT (Milyon ABD doları)								
Bitkisel Üretim	5 890	7 579	6 334	4 272	4 847	28,7	-16,4	13,5
Hayvancılık	371	1 090	912	642	333	193,8	-16,3	-48,1
Ormancılık ve Tomrukçuluk	195	226	201	150	117	15,6	-11,1	-22,0
Balıkçılık	33	49	56	42	35	46,2	14,3	-16,7
TOPLAM	6 490	8 944	7 503	5 106	5 331	37,8	-16,1	4,4
İHRACAT (Milyon ABD doları)								
Bitkisel Üretim	4 750	4 847	4 797	2 908	3 099	2,0	-1,0	6,6
Hayvancılık	175	301	370	221	251	72,4	22,9	13,6
Ormancılık ve Tomrukçuluk	15	19	22	13	17	20,1	15,8	30,8
Balıkçılık	150	186	190	113	168	24,0	2,2	48,7
TOPLAM	5 090	5 353	5 379	3 254	3 536	5,2	0,5	8,7

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, TÜİK

(1) Katma Değer verileri 2013 yılı için ilk iki dönemin toplamı olup 2012 yılı karşılaştırması da aynı bazda yapılmıştır.

Ülkemizin gıda güvenliği koşullarının iyileştirilmesi ve tarımda istikrarlı gelişmeyi sağlamak üzere, Onuncu Kalkınma Planında ortaya konulan; arazi parçalılığı, işletme ölçeklerinin etkin kullanımı, üretici örgütlülüğü, güvenilir tarımsal verilerin temini, ürün pazarlama altyapısı, üretimde kendine yeterliliğin artırılması, kayıtdışılığın azaltılması, güvenilir gıdanın arzı ve tüketiminin sağlanması, ürün-bölge-üretici bazlı su varlığını

dikkate alan destekleme sistemine geçilmesi ve piyasa istikrarının korunması gibi konularda yeni politikaların uygulanması ihtiyacı önemini korumaktadır.

Toprak ve Su Kaynakları

TÜİK verilerine göre, 2000 yılında 26,4 milyon hektar olan toplam tarım arazisi varlığı yüzde 9,8 oranında azalarak 2012 yılında 23,8 milyon hektara gerilemiştir. Bu miktarın 15,5 milyon hektarını ekilen, 4,3 milyon hektarını nadasa bırakılan, 0,8 milyon hektarını sebze yetiştirilen ve 3,2 milyon hektarını ise meyve, zeytin ağaçları ve bağıçlık için ayrılan alanlar oluşturmaktadır.

2012 yılı sonu itibarıyla DSİ tarafından inşa edilerek işletmeye açılan toplam sulama tesisi sayısı 2.256 adet olup sulama alanı net 2.805.540 hektardır. Bunun 95.241 hektarı (80 adet sulama) DSİ tarafından, 2.237.282 hektarı ise (760 adet sulama) tesislerin sorumluluğunu devralan sulama birlikleri gibi çeşitli kuruluşlar tarafından işletilmektedir. Kalan alanın 17.510 hektarı (31 adet sulama) bedeli karşılığında başka kurumlar adına DSİ tarafından inşa edilmiş olup bu kurumlar tarafından işletilmekte ve 455.507 hektarı (1.385 adet sulama) ise yer altı suyu (YAS) sulama kooperatiflerince işletilmektedir. DSİ tarafından geliştirilen bu sulamalarda yüzde 39 klasik sistemle, yüzde 44 kanaletli sulama sistemiyle, yüzde 17 borulu sistemle su kullanılmaktadır.

2013 Yılı Yatırım Programında DSİ'nin sene başı itibarıyla toplam proje tutarı 79,8 milyar TL olan, 186 adet projesi bulunmaktadır ve mevcut ödenek seviyesi ile bu proje stokunun ortalama tamamlanma süresi 10,3 yıldır. Ancak, 2013 yılı içinde Yatırım Programına alınmak üzere işlemleri başlatılan ve proje tutarı büyüklüğü 2,5 milyar TL olan 11 yeni büyük su işi projesinin eklenmesiyle toplam proje sayısı 197'ye ve proje stokunun ortalama tamamlama süresi 10,9 yıla çıkacaktır.

DSİ tarafından 2012 yılında toplam proje tutarı 2,17 milyar TL olan 13 adet proje tamamlanarak Yatırım Programından düşülmüştür. Genel Müdürlüğün 2013 yılında tamamlanacak yatırımları çerçevesinde, toplam proje tutarı 10,5 milyar TL olan 21 büyük su işi projesi bitirilerek yatırım programından düşülecek; yatırımı devam eden projeler kapsamında inşa edilen 12 sulama amaçlı baraj, 36 büyük sulama tesisi ve 453 adet su işi tamamlanacaktır. Bu kapsamda, yaklaşık 130 bin hektar alanda sulama, 17 bin hektar alanda taşkın koruma yatırımının gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

2008-2012 dönemini kapsayan GAP Eylem Planı çerçevesinde sulama altyapısına yönelik olarak öncelikle depolama ve sulama ana kanallarının tamamlanmasına dair yatırımların gerçekleştirilmesine 2013 yılında da devam edilmiştir. 2012 yılı sonunda Pamukçay Barajı tamamlanmış, Aralık 2012'de ihale edilen Pamukçay Sulamasında ise yüzde 17 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır. Aşağı Mardin Ana Kanalı 1. ve 2. Kısım İnşaatı işleri 2012 yılında tamamlanmış olup 3. Kısım İnşaatı işi de 2013 yılında tamamlanacaktır. Ayrıca, 10 bin hektarlık Belkıs-Nizip Pompaj Sulaması ile 150 bin hektarlık Aşağı Fırat I. Merhale projesi 2013 yılında bitirilecektir. Diğer yandan, 2013 yılında GAP Eylem Planının revizyon çalışmaları başlatılmış olup 2014-2018 döneminde önceki beş yıllık dönemde başlanan projelerin sulama şebekelerinin ihale edilerek tamamlanmasıyla GAP alanında sulamaya açılacak alanların hızla artırılması ve tarımsal üretim artışıyla birlikte bölgedeki ekonomik ve sosyal faaliyetlerin genişlemesi beklenmektedir.

Bunun yanı sıra, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından yürütülen arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerine, GAP Eylem Planının uygulanmaya başlamasıyla önemli bir ivme kazandırılmıştır. Bu kapsamda GAP illerinde toplam 2,1 milyon hektar alanda toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri programlanmış olup

2013 yılı sonu itibarıyla 2,0 milyon hektar alandaki çalışmaların tamamlanması beklenmektedir. Benzer şekilde, KOP kapsamındaki illerde toplam 865 bin hektar alanın toplulaştırılması için Yatırım Programında proje yer almaktadır. Bu çerçevede, söz konusu bölge illerinde 51 bin hektar alanın toplulaştırılması tamamlanmış ve 405 bin hektar alanda çalışmalara devam edilmekte olup geriye kalan alanların etüt ve ihale hazırlıkları sürmektedir. DAP kapsamındaki illerde ise 96 bin hektar arazinin toplulaştırılması tamamlanmış olup 328 bin hektar alanda çalışmalara devam edilmektedir.

Toplulaştırmaya ilişkin son yıllarda yaşanan gelişmelere paralel olarak Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından toplulaştırılan kümülatif alanın 2013 yılı sonunda 4,2 milyon hektara ulaşması öngörülmektedir. Bu kapsamda, Dokuzuncu Kalkınma Planı dönemi sonunda ulaşılması hedeflenen 1,27 milyon hektar kümülatif toplulaştırılmış alan hedefinin oldukça üzerine çıkmıştır.

Diğer taraftan, tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanmasının önlenmesine yönelik olarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu ile 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanununda değişiklik yapılması amacıyla hazırlanan Kanun Tasarısı TBMM'ye sevk edilmiştir.

Bitkisel Üretim

TÜİK verilerine göre, 2012 yılında tahıl üretiminde 2011 yılına göre yüzde 5,2 oranında azalış, sebzelerde yüzde 0,7 ve meyvelerde ise yüzde 4,8 oranında üretim artışı olmuştur. 2013 yılında ise, tahıl üretiminde bir önceki döneme göre yüzde 12,3, sebzelerde yüzde 2,1 ve meyvelerde ise yüzde 1,2 oranında üretim artışları olacağı tahmin edilmektedir.

Son 10 yıllık dönemde tarımsal üretimde kullanılan alanların azalmasına karşılık, tarım sektöründeki büyüme ve tarımsal üretim değeri artışının en önemli nedeni birim alanlardan elde edilen verimin artmasıdır. Bu artışta en önemli unsurların, sertifikalı tohum kullanımı, modern ve bilinçli tarımsal üretim metotlarının uygulanması, arazi toplulaştırma çalışmaları ve sulama olduğu değerlendirilmektedir.

Bitkisel üretimde gıda güvenliği ve sürdürülebilir tarım temelinde verim ve kaliteyi artırmaya yönelik kayda değer gelişmeler sağlanmıştır. Önümüzdeki dönemde biyoteknoloji, ıslah, çeşit geliştirme, etkin piyasa denetimi, Ar-Ge politikalarının geliştirilmesi ve kamu kesimi ile özel kesimin etkin işbirliği hususları öne çıkmaktadır.

Organik tarım faaliyetlerinin geliştirilmesi amacıyla başta kontrol ve denetime yönelik hizmetlerin artırılması olmak üzere, istatistiki altyapı dâhil izlenebilirliğin iyileştirilmesi, eğitim ve yayım hizmetleri ile kurumsal kapasitenin geliştirilmesi hususları önemini korumaktadır. Bu kapsamda ulusal düzeyde organik tarımın geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına yönelik bir strateji ve eylem planı Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından hazırlanarak 2013 yılında uygulamaya konulmuştur.

Genetik yapısı değiştirilmiş organizmalar ve ürünlerden kaynaklanabilecek risklerin önlenmesi ve insan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliğin korunması amacıyla söz konusu ürünlerle ilgili izlenebilirliğin sağlanması, kontrol ve denetim sisteminin etkin şekilde işletilmesi önemini korumaktadır.

2010 yılında yürürlüğe giren İyi Tarım Uygulamaları Hakkında Yönetmelik kapsamında kontrol ve sertifikasyona dayanan iyi tarım uygulamalarının (İTU) ülke genelinde yaygınlaşmasına ve İTU belgeli ürünlerin uluslararası alanda kabul gören standartlar ile eşdeğerlik kazanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bitki sağlığı alanında ithalat dâhil koruma ürünlerinin ruhsatlandırılması, ruhsatlandırılmış ürünlerin biyolojik etkilerinin kontrolü ve kurulan izleme altyapısının geliştirilmesi, üreticilerde farkındalığın oluşturulması ve erken uyarı sistemlerinin yaygınlaştırılması hususları önemini korumaktadır.

2012 yılında yürürlüğe girmiş olan Sebze ve Meyve Ticareti ve Toptancı Halleri Hakkında Yönetmelikte 2013 yılında yapılan değişlikle; hal içinde mal alımı, satımı ve devrine ilişkin işlemlerin ürün fiyatlarını olumsuz etkilememek kaydıyla serbestçe yapılabilmesi, komisyoncularca vadeli alımlarda mal bedelinin satış tarihinden itibaren 30 iş günü içinde ödenmesi, üreticiler tarafından perakende olarak doğrudan tüketicilere satılan malların bildirim tabi olmaması ve uygulanacak cezalara ilişkin hükümler başta olmak üzere çeşitli düzenlemeler hayata geçirilmiştir.

2011 yılında lisanslı depoculuğun geliştirilmesi için kurulan TMO-TOBB Lisanslı Depoculuk Anonim Şirketi'nde (LİDAŞ) depolamaya uygun nitelikte, standardize edilebilen şartlarda olması kaydıyla hububat, baklagiller, yağlı tohumlar, pamuk, fındık, zeytin ve zeytinyağı ürünlerinin işlem görmesi sağlanmıştır. Şirket, 2013 yılı itibarıyla Polatlı, Lüleburgaz, Ahiboz, Ünye ve Düzce'de olmak üzere 5 adet tesise ve hububatta 90 bin ton ve fındıkta ise 35 bin ton olmak üzere toplam 125 bin ton depo kapasitesine ulaşmıştır. LİDAŞ depolarında, yıl içerisinde yaklaşık 60 bin ton düzeyinde bir ürün stokuna ulaşılmış olup bu rakamın önümüzdeki yıllarda artması öngörülmektedir. İzmir'de pamuk için lisanslı depolar kurulması yönünde çalışmalar devam etmektedir.

Biyoyakıtlara ilişkin 2011 yılında yapılan düzenlemelerle yerli tarım ürünlerinden üretilmiş biyoetanolün piyasaya akaryakıt olarak arz edilen benzin türleriyle biyodizelin de motorin türleriyle belli oranlarda harmanlanması zorunluluğu getirilmiştir. Ancak, biyodizelin motorin ile harmanlanması zorunluluğu, yağlı tohumlu bitkilerin üretim açığı dikkate alınarak 25/06/2013 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Motorin Türlerine İlişkin Teknik Düzenleme Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğe kaldırılmıştır. Bununla birlikte, benzin türlerine biyoetanol harmanlama oranı 2014 yılından itibaren en az yüzde 3 olacaktır.

Hayvancılık

Ülkemizdeki 2012 yılı itibarıyla toplam yaklaşık 14 milyon baş olan siğir mevcudunun yüzde 41,5'i kültür melezi siğirdan, yaklaşık yüzde 41'i ise saf kültür ırkı siğirdan oluşmaktadır. Toplam 27,4 milyon baş olan koyun varlığının ise, yüzde 94'ünü verimi görece düşük olan yerli koyun oluşturmaktadır. Bu kapsamda, hayvan ıslahı ve nitelikli damızlık siğir elde edilebilmesi amacıyla, 2012 yılında suni tohumlama metoduyla yaklaşık 3,7 milyon baş siğir tohumlanmış olup, 2013 yılında 3,75 milyon adet suni tohumlama yapılması hedeflenmektedir. Geçmiş yıllar incelendiğinde, 2010 yılında 25.301 baş olan damızlık gebe düve ithalatı 2011 yılında 78.565 başa ulaşmış ve bu miktar 2012 yılında 48.702 baş olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılı Ağustos ayı sonu itibarıyla 21.933 baş damızlık ithalatı yapılmış durumdadır.

Suni tohumlama uygulamalarındaki olumlu gelişmeler ve damızlık hayvan ithalatının sürdürülmesi Türkiye'nin sütçü ırk siğir varlığı kompozisyonunda da iyileşmeyi beraberinde getirmekte olup toplam siğir varlığı içerisindeki kültür ve kültür melezi hayvan oranı yüzde 82,5 seviyesine çıkmıştır. Bu durum özellikle süt üretiminde önemli artışlara neden olmaktadır. Süt üretimi 2012 yılında yaklaşık 16 milyon ton düzeyine çıkmıştır. Son yıllarda hızla artan süt üretiminin, et ve süt hayvancılığının bağlantılı yapısı da dikkate alındığında, et ve süt piyasalarındaki dönemsel fiyat dalgalanmalarını artıracak değerlendirilmektedir.

Kırmızı et üretiminin artırılması amacıyla başta koyunculuk olmak üzere hayvan sayısının artırılması ve besiciliğin yaygınlaştırılması önemini korumaktadır. Bunun yanı sıra, toplumun beslenme kalitesinin yükseltilmesi açısından kümes hayvanları ve balık gibi et türlerine de yönlendirilmesi önemli görülmektedir.

2012 yılında ihracat avantajı da bulunan kanatlı hayvan eti üretimi, bir önceki yıla göre yüzde 7 oranında artarak 1,77 milyon ton olmuştur. Tavuk yumurtası üretimi ise 2012 yılında yüzde 15,1 oranında artarak yaklaşık 14,9 milyar adet olarak gerçekleşmiştir. Kanatlı eti ve sakatatlarında ihracat geliri 2012 yılında yüzde 40'a yakın artış gösterirken aynı ürünlerde 2013 yılı ilk sekiz ayında da yüzde 30 civarında ihracat artışı olmuştur. Yumurta ihracatı değer olarak 2012 yılında yüzde 20 civarında artarken 2013 yılının ilk sekiz ayında bu artış oranı yüzde 10'lara gerilemiştir.

Hayvancılık için en önemli kaba yem kaynağı olan mera, yaylak ve kışlakların verimli ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak üzere, 2013 yılında 4342 sayılı Mera Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun yasalaşmış olup söz konusu düzenlemeyle amaç dışı kullanım suretiyle vasıfları bozulan mera, yaylak ve kışlakların ıslahı için kaynak yaratılması, mera olarak kullanılacak alanların belirlenecek kriterlere dayalı olarak hayvancılık yatırımlarında değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Hayvan hastalıkları ve zararlılarının olumsuz etkilerinin azaltılması yönündeki çalışmalarda, hayvancılık işletmeleri bazında koruyucu önlemlerin alınmasına yönelik olarak İşletme Odaklı Koruyucu Hekimlik Sisteminin uygulamaya alınması ve ülke şartlarına uygun aşı, ilaç ve serum üretimlerinin miktar ve kalitesinin iyileştirilmesi ihtiyaçları devam etmektedir. Bunun yanı sıra, hayvan hastalıklarıyla mücadele amacıyla Veterinerlik Strateji Belgesi ile Hayvansal Yan Ürünler Strateji Belgesinin hazırlanmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

Su Ürünleri

TÜİK verilerine göre, su ürünleri üretimi 2012 yılında bir önceki yıla göre yüzde 8,3 oranında azalarak 645 bin ton civarında gerçekleşmiştir. Yetiştiricilikte önemli gelişme sağlanmakta olup üretim 2011 yılındaki 189 bin ton seviyesinden 2012 yılında 212 bin tona yükselmiş, avcılık yoluyla elde edilen ürün miktarında yaşanan dalgalanma nedeniyle, yetiştiriciliğin toplam üretim içindeki payı ise bir yıl içerisinde yüzde 27'den yüzde 33'e yükselmiştir.

Su ürünleri kaynaklarının sürdürülebilirliği ve stoklar üzerindeki av baskısının azaltılması amacıyla 2012 yılında yayımlanan 2012/51 sayılı Balıkçı Gemisini Avcılıktan Çıkaranlara Yapılacak Destekleme Tebliği kapsamında; su ürünleri ruhsat tezkeresine sahip on iki metre ve üzerindeki balıkçı gemisi sahiplerine gönüllülük esasına göre, gemilerinin avcılıktan çıkarılması karşılığında, gemi boyu temelinde ödeme yapılması yönünde bir program başlatılmış ve bu uygulamayla 1.800 civarında balıkçı gemisinden yaklaşık 400'ünün filodan çıkartılmasına ilişkin işlem yapılmıştır.

Balıkçılıkta çevresel sürdürülebilirliğin gözetilebilmesi ve AB müktesebatına uyum gerekliliklerinin yerine getirilmesi amacıyla 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununda değişiklik ihtiyacı önemini korumaktadır.

Balıkçılık sektörünün en önemli altyapı ihtiyacı olan balıkçı barınaklarına yönelik onarım çalışmaları ve yeni barınak inşasına ihtiyaçlar doğrultusunda devam edilmektedir. Önümüzdeki dönemde, aşırı avlanmayı önlemek amacıyla kara ve denizde etkin koruma

ve kontrol ile yasal olmayan avcılığın önüne geçilmesine yönelik önlemler önceliğini korumaktadır.

Ormancılık

Orman alanı 2012 yılı sonu itibarıyla 21,7 milyon hektar büyüklüğe sahiptir. Orman alanının yüzde 48'sini oluşturan bozuk ormanların iyileştirilmesi için 2012 yılında 309 bin hektar orman alanı rehabilite edilmiş, 30 bin hektar alanda ağaçlandırma ve 81 bin hektar alanda erozyon kontrolü çalışması yapılmıştır. Geçmiş uygulamalara kıyasla 2013 yılından itibaren havza bütünlüğü esas alınarak ağaçlandırma tesis ve bakımı ile toprak muhafaza ve havza ıslah çalışmaları genişletilmiş; çölleşme, erozyon, sel, taşkın ve çığ konularında bilgilendirme ve tanıtım faaliyetlerine ağırlık verilmiştir. Diğer taraftan, orman varlığını tehdit eden yangınlara müdahale süresi azaltılmakla birlikte, 2012 yılında 2,15 bin hektar orman alanı yanmıştır.

Ormanların korunması, ekosistem bütünlüğü içerisinde işletilmesi ve geliştirilmesi ile çölleşme ve erozyonla mücadeleye yönelik kurumsal kapasite güçlendirme çalışmalarına devam edilmektedir. Kadaströ çalışmasının ve yol altyapısının tamamlanamaması, odun dışı orman ürünleri envanterinin ve planlamasının yeterince yapılamaması, orman ekosistem hizmetlerinin istenilen düzeyde değerlendirilmemesi, uzmanlaşmaya yeterince önem verilmemesi hususları sektörde aşama kaydedilmesi gereken konular olarak görülmektedir.

26/04/2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 6292 sayılı Kanun ile 20/11/2012 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan Orman Kadastro ve 2/B Uygulama Yönetmeliğiyle 2/B arazilerine ilişkin düzenlemeler hayata geçirilmiştir.

Tarım Destekleri

Tarım destekleri, 2006 yılından itibaren 5488 sayılı Tarım Kanununda yer alan esaslar dâhilinde uygulanmaktadır. Ayrıca, 2004 yılı sonrasında çeşitli dönemlerde uygulamaya konulan organik tarım, iyi tarım uygulamaları, toprak analizi, Çevre Amaçlı Tarım Alanlarının Korunması (ÇATAK), sertifikalı tohum ve fidan kullanımı gibi şartlı alan bazlı ödemeler ile mazot ve gübre ödemeleri gibi şartsız alan bazlı ödemeler, üretimi yönlendirme amacıyla kullanılmaya başlanmıştır.

Alan bazlı ödemelerin destekleme bütçesi içerisindeki payı 2012 yılında yüzde 31,4 olarak gerçekleşmiş olup 2013 yılında bu payın yüzde 27,1'e gerilemesi beklenmektedir. 2014 yılında ise, alan bazlı ödemelerin destekleme ödemeleri içindeki payında düşük bir oranda da olsa artış öngörülmektedir.

Ürün bazlı olarak uygulanmakta olan ve prim olarak da adlandırılan fark ödemesi desteklemeleri, yağlı tohumlar, çay, hububat ve bakliyat için yapılmaktadır. 2012 yılında destekleme bütçesinin yüzde 31,5'ini oluşturan fark ödemesi desteklemelerinin, 2013 yılındaki payının yüzde 29,7 olacağı tahmin edilirken bu payın 2014 yılında yüzde 33 civarında gerçekleşmesi öngörülmektedir.

Hayvancılık desteklemeleri, 2008 yılından itibaren yıllık olarak uygulanmaktadır. Bu desteklerin toplam destekleme bütçesi içerisinde 2012 yılında yüzde 29,3 olan payının, 2013 yılında yüzde 32,5 olarak gerçekleşeceği tahmin edilmektedir. Söz konusu desteklerin toplam destekleme bütçesi içindeki payı 2014 yılında yüzde 29 seviyesinde öngörülmüştür. 2013 yılı içerisinde hayvan başına destekleme ödemeleri ve süt teşvik primindeki artışlardan dolayı hayvancılığa yapılan desteklemelerde yılbaşı öngörülerinin oldukça üzerinde bir gerçekleşme beklenmektedir.

TABLO II: 41- Tarım Destekleme Bütçesinin Dağılımı (1)

(Cari Fiyatlarla, Milyon TL)

	2010	2011	2012	2013 (2)	2014 (3)
Alan Bazlı Tarımsal Dest. Ödemeleri	2 056	2 189	2 379	2 417	2 789
Alan Bazlı Ek Ödeme (Organik Tarım, İyi Tarım, Toprak Analizi)	81	150	172	138	202
Mazot	512	508	581	612	660
Gübre	622	621	695	714	800
Sertifikalı Tohum ve Fidan Kullanımı	90	86	98	115	118
Çevre Amaçlı Tarım Alanlarının Korunması (ÇATAK)	9	17	23	40	50
Fındık	652	709	710	713	832
Alternatif Ürün Ödemeleri	9	8	1	1	2
Tütün	8	7	0	0	0
Fındık	1	1	1	1	2
Telafi Edici Ödemeler	81	90	99	122	125
Patates Siğili Desteği	8	8	0	0	0
Çay Budama Tazminatı ve Masrafları	73	82	99	122	125
Fark Ödemesi Destekleme Hiz.	2 056	2 504	2 379	2 650	3 221
Hububat ve Bakliyat	1 018	1 063	613	800	1 951
Çay	115	149	147	138	150
Arz Açığı Olan Ürünler (4)	923	1 292	1 619	1 712	1 120
Hayvancılık Destek Ödemeleri	1 158	1 728	2 216	2 900	2 793
Kırsal Kalkınma Amaçlı Tarımsal Destekleme (5)	304	249	196	450	434
Tarım Sigortası Destekleme Hizmetleri	80	239	263	321	336
Diğer Tarımsal Amaçlı Destekler	30	42	120	144	97
TOPLAM	5 684	6 951	7 553	8 920	9 670
Afetten Zarar Gören Çiftçi. Yard. Ödemeleri	137	0	0	0	0
GAP Eylem Planı Kırsal Kalkınma ve Hayvancılık Destekleri	126	114	120	127	130
GENEL TOPLAM	5 947	7 085	7 673	9 047	9 800

Kaynak: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Maliye Bakanlığı

(1) 2010-2012 arası ilgili kurum bütçesi kesin hesap verileridir.

(2) Gerçekleşme tahmini

(3) Program

(4) Kütlü pamuk, zeytinyağı, ayçiçeği, soya fasulyesi, kanola, aspir ve dane mısıra verilmektedir.

(5) Bütçe tutarının 2011 yılında 52,3 milyon TL'si, 2012 yılında 159 milyon TL'si, 2013 yılında 120 milyon TL'si ve 2014 yılında 154 milyon TL'si Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu hibe karşılığıdır.

Hayvancılığın geliştirilmesi amacıyla GAP Bölgesinde 2009 yılında ve DAP bölgesinde 2010 yılında başlatılan hayvancılık yatırımlarına yönelik destek programları 2013/4278 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı kapsamında birleştirilmiş ve 2013-2015 döneminde söz konusu bölgelerde yapılacak büyük damızlık sığır işletmelerinin kurulmasına ilişkin yatırımlara hibe desteği sağlanması kararlaştırılmıştır. Ayrıca, süt ve damızlık etçi sığır yetiştiriciliği yatırımlarına yönelik krediler ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliğine yönelik işletme kredilerine sağlanan faiz desteği uygulaması 2013 yılında da devam ettirilmiştir.

Buna ilave olarak, T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ve Tarım Kredi Kooperatiflerince Tarımsal Üretime Dair Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Kredisi Kullanılmasına ilişkin 2013/4271

sayılı Bakanlar Kurulu Kararına istinaden, farklı hayvancılık faaliyetlerine yüzde 50 ile yüzde 100 arasında değişen faiz indirimli yatırım ve işletme kredileri sağlanmıştır.

Kırsal kalkınma amaçlı kullanılan tarımsal desteklere ayrılan kaynak 2013 yılında önemli ölçüde artırılmış, tarım sigortası kapsamında kesilen sigorta poliçe sayısı ve sağlanan devlet desteğinde artış sağlanmıştır.

İhracatta rekabet gücünün artırılması amacıyla ihracat sübvansiyonlarının uluslararası anlaşmalar da göz önünde bulundurularak dış ticarete konu, katma değeri yüksek, markalı ve nihai tüketiciye yönelik ürünlere yönlendirilmesi ve sınırlı kamu kaynaklarının etkin kullanılması ihtiyacı devam etmektedir.

Piyasalarda rekabetin tesisi ve sektörde sürdürülebilirliğin sağlanması konuları yanında AB'ye katılım süreci de göz önüne alındığında, tarım desteklerinin alan ve ürün temelinde farklılaştırılarak desteklerin idare ve kontrolünün alan bazlı yapılması, çeşitli kurumlar tarafından uygulanan farklı destek programları arasında tamamlayıcılığın sağlanması ve bütçenin programlanmasında işletmelerin gelir seviyesinin de dikkate alınması gereği ortaya çıkmaktadır.

Gıda

Gıda güvenliği açısından istikrarlı bir yıl yaşanmış olmakla birlikte, yağlı tohumlarda dışa bağımlı yapının kırılmaması, hayvansal ürünlerde maliyet artışlarının getirdiği fiyat istikrarsızlığı gibi etkenler gıda güvenliği koşullarının iyileştirilmesinde risk oluşturmaya devam etmektedir.

Öte yandan, yenilenen gıda güvenilirliği mevzuatı sonrasında, gıda kontrol sisteminin bir parçası olan denetim altyapısının iyileştirilmesine yönelik yatırımlar ile risk analiz sistemi oluşturulması ve gıda güvenilirliği bilgi ağının geliştirilmesi önemini korumaktadır. Gıda ve yem güvenilirliği ile hayvan ve bitki sağlığı alanında denetim ve kontrole yönelik sistemin akreditasyonu için gerekli programlamanın yapılması öncelikli görülmektedir.

Tarım ürünlerinin gıda sektörüne aktarılıp işlenerek değerlendirilmesi sonrasında güvenilir biçimde nihai tüketiciye ulaşmasını teminen gıda işletmelerince uyulması gereken teknik ve sağlığa uygunluk şartları ile bunların uyum süreleri Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı tarafından 2011 yılında yürürlüğe konulan Gıda İşletmelerinin Kayıt ve Onay İşlemlerine Dair Yönetmelik ile belirlenmiştir. Bu düzenlemeyle hayvansal ürün işleme tesislerinin teknik ve sağlığa uygunluk şartlarının 31/12/2012 tarihine kadar ilgili mevzuatta belirtilen hükümlere uygun hale getirilerek onay belgesi almaları, bu tarihe kadar uyum sağlayamayacak işletmelerin ise modernizasyon planlarını Bakanlığa sunmaları zorunlu tutulmuş, söz konusu planın Bakanlığa sunulması halinde uyum süresinin 31/12/2013 tarihine kadar uzatılabileceği hükme bağlanmıştır. Diğer gıda işletmelerinde de 31/12/2013 tarihine kadar mevzuatta belirtilen sağlığa uygunluk şartlarının sağlanması ve kayıt belgesi alınması gerekmektedir. Sürecin sonuçlanmasının ardından sektörün ürün güvenilirliğini artırması beklenmekte olup tarımsal hammadde kalitesinin iyileştirilmesinin de önümüzdeki dönemde bu süreci destekleyecek temel önceliklerden birini oluşturacağı değerlendirilmektedir.

b) Amaç ve Hedefler

Toplumun yeterli ve dengeli beslenmesini esas alan, ileri teknolojiye dayalı, altyapı sorunlarını çözmüş, örgütlülüğü ve verimliliği yüksek, etkin ve talebe dayalı üretim yapısıyla uluslararası rekabet gücünü artırmış, doğal kaynakları sürdürülebilir kullanan bir tarım sektörünün oluşturulması amaçlanmaktadır.

TABLO II: 42-Tarımsal Yapıda ve Gıda Güvenliğinde Gelişmeler ve Hedefler

	2010	2011	2012	2013 (1)	2014 (2)
Arazi Topplulaştırma Faaliyetleri (Kümülatif, Milyon ha) (3)	0,86	1,66	3,2	4,2	4,7
İşletmeye Açılan Sulama Alanı (Net Kümülatif, Milyon ha) (4)	2,73	2,76	2,81	2,94	3,08
Ağaçlandırma (Kümülatif, Milyon ha) (5)	2,74	2,83	2,92	3,05	3,2
Alan Bazlı Desteklerin Destekleme Bütçesindeki Payı (Yüzde)	36,2	31,5	31,5	27,1	25,8
Sertifikalı Buğday-Arpa Tohumu Kullanım Oranı (Yüzde)	37,5	50,5	59,5	60,0	62,4
Siğir Varlığı İçerisinde Saf Kültür Irkı Oranı (Yüzde) (6)	37	39	42	43	44
İyi Tarım Uygulamaları Üretim Alanları (Bin ha)	78	50	84	96	106
Yağlı Tohumlarda Kendine Yeterlilik Oranı (Yüzde) (7)	35	32	34	36	38

Kaynak: Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, TÜİK, DSİ, Orman Genel Müdürlüğü

(1) Gerçekleşme tahmini

(2) Program

(3) Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı faaliyetleri esas alınmıştır.

(4) DSİ tarafından inşa edilen alanları kapsamaktadır.

(5) Rehabilitasyon hariç, endüstriyel, toprak muhafaza ve genişletme maksatlı olanlar dâhildir.

(6) 2013 ve 2014 yılı verileri Kalkınma Bakanlığı tahminidir.

(7) Ayçiçeği, soya ve kolza toplamında kendine yeterlilik ortalaması alınmıştır. 2012, 2013 ve 2014 yılı verileri Kalkınma Bakanlığı tahminidir.

c) Politika ve Tedbirler

Politika/Tedbir	Sorumlu / İşbirliği Yapılacak Kuruluşlar	Süre	Yapılacak İşlem ve Açıklama
Tarımda sosyal yapı gözetilerek üretim türüne göre yeter gelirlili işletme büyüklüğü temelinde tarımsal işletmelerin etkinlikleri artırılabacaktır. (Kalkınma Planı p. 758)			
Tedbir 283. Tarımsal işletmelerin etkin çalışması için yeter gelirlili işletme büyüklükleri ayrıntılı şekilde tanımlanacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Aralık	Üretim türüne göre işletme bazında yeter gelir seviyesi belirlenerek, destekleme politikaları aracılığıyla işletme ölçeklerinde optimizasyonun sağlanması amaçlanmaktadır.
Çok sayıda ve dağınık yapıdaki parsellerden oluşan tarım işletmelerinde bütünlüğün sağlanması, arazi parçalanmasının önüne geçilmesi ve iyi işleyen bir tarım arazisi piyasasının tesis edilmesine yönelik hukuki ve kurumsal düzenlemeler yapılacaktır. (Kalkınma Planı p. 759)			
Tedbir 284. Tarım arazilerinin miras yoluyla parçalanmasının önlenmesine ve tarım arazisi piyasasının oluşturulmasına yönelik ilgili mevzuat çalışmaları tamamlanacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Aralık	Tarım arazilerinin miras yolu ile bölünmesinin önlenmesi, çok sayıda ve dağınık yapıdaki tarım işletmelerinde işletme büyüklüğünün artırılması ve bütünlüğün sağlanması amacı ile hazırlanarak, TBMM'ye sevk edilen "Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu ve Türk Medeni Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Tasarısının" kabulünü takiben konuya ilişkin ikincil mevzuat düzenlemeleri tamamlanacaktır.

<p>Sulama ve ulaştırmaya ilişkin olanlar başta olmak üzere arazi toplulaştırma faaliyetlerinde ilgili kamu kurumları arasında koordinasyon sağlanacak, tarla içi geliştirme hizmetleri etkinleştirilerek sulama oranı artırılacaktır. Mevcut su iletim ve dağıtım tesislerinde toprak kanallar ile klasik sistemler yenilenerek kapalı sisteme geçiş hızlandırılacak ve tarla içi sulamalarda modern sulama yöntemleri yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı p. 760)</p>			
<p>Tedbir 285. Kamu altyapı yatırımlarının maliyet etkinliği açısından arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetlerine ilişkin yatırımlarda kurumlar arası koordinasyon protokoller dahilinde güçlendirilecektir.</p>	<p>Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Karayolları Genel Müdürlüğü, DSİ, Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü</p>	<p>Aralık</p>	<p>Sulama ve ulaştırma gibi arazi bağımlı kamu yatırımları için yürütölen arazi toplulaştırma faaliyetlerinin istenen hız ve şekilde yürütölebilmesi için ilgili kurumlar arasında koordinasyon güçlendirilecek, arazi toplulaştırma ile tarla içi geliştirme hizmetlerinin tarımsal verimin artırılmasına daha fazla hizmet etmesi sağlanacaktır.</p>
<p>Tarımda Su Kullanımının Etkinleştirilmesi Programı</p>			
<p>Tedbir 286. Kamu yatırımlarında sulama alt yapısının modernizasyonu ile sulama oranı ve verimliliğinin yükseltilmesi için yeni stratejiler geliştirilecektir.</p>	<p>DSİ (S), Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Bölgesel Kalkınma İdareleri</p>	<p>Aralık Sonu</p>	<p>Mevcut su iletim ve dağıtım tesislerinde kapalı sisteme geçiş hızlandırılacak ve tarla içi sulamalarda modern sulama yöntemleri yaygınlaştırılacaktır. Tarımsal üretimde sulama oranı ile sulama verimliliğinin artırılması ile eski sulama sistemlerinin modernizasyonu için yeni stratejiler belirlenecektir.</p>
<p>Tarımsal destekler, tarım havzaları ve parselleri bazında, sosyal amaçlı ve üretim odaklı olarak düzenlenecek, desteklerde çevre ile bitki, hayvan ve insan sağlığı dikkate alınacak, tarımsal desteklerin etkinliği izlenerek değerlendirilecektir. Tarımsal desteklemelerde ürün deseni ve su potansiyeli uyumu gözetilecek, sertifikalı üretim yöntemlerine önem verilecektir. Ayrıca, tarım sigortalarının kapsamı genişletilerek yaygınlaştırılacaktır. (Kalkınma Planı p. 761)</p>			
<p>Tedbir 287. Tarımsal desteklemeler öлке ve çiftçi ihtiyaçları ile su varlığı çerçevesinde havza ve parsel bazında yeniden düzenlenecek ve desteklerin etkinliğinin izlenerek değerlendirilmesi için düzenli bir raporlama sistemi kurulacaktır.</p>	<p>Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Maliye Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, DSİ</p>	<p>Aralık Sonu</p>	<p>Tarımsal desteklerin yeni bir yaklaşımla tarım havzaları ve parselleri bazında, sosyal amaçlı ve üretim odaklı olarak ayrıştırılması, çevre ile bitki, hayvan ve insan sağlığının uygulamalarda dikkate alınması, sertifikalı üretim yöntemlerine önem verilerek i ve dış pazarda tüketici odaklı üretimin artırılmasına dönük ve su varlığını dikkate alan şekilde, ihracat desteklerinin ise tarımsal üretim aşamasında uygulanması öngörölmekte olup destekleme uygulamalarının etkinliği de izlenerek değerlendirilmesi için yeni bir sistem üzerinde çalışılacaktır.</p>

Gıda güvenliğini teminen ürün piyasalarında ve çiftçi gelirlerinde istikrar gözetilerek etkin stok yönetimi, üretim, pazarlama ve tüketim zincirinde kayıpların azaltılması, piyasaların düzenlenmesine ilişkin idari ve teknik kapasitenin güçlendirilmesi ve dış ticaret araçlarının etkin kullanılması sağlanacaktır. Üretici örgütlerinin pazara erişimi kolaylaştırılacaktır. (Kalkınma Planı p. 763)			
Tedbir 288. Tarımsal ürün arz zincirinde etkinliğin sağlanması açısından üretici örgütlülüğü çeşitli programlarla desteklenecek, piyasaların üretici ve tüketici refahını artırmak üzere düzenlenmesine ilişkin idari ve teknik kapasite ihtiyacı belirlenecektir.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Kalkınma Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Aralık Sonu	Ürün piyasalarında ve çiftçi gelirlerinde istikrar gözetilerek üreticilerin piyasa mekanizması içerisinde güçlendirilmesi önemli görülmekte olup etkin stok yönetimi, arz zincirinde kayıpların azaltılması ve piyasaların düzenlenmesine ilişkin ilgili üretici örgütleri ile kamu kurum ve kuruluşlarında idari ve teknik kapasitenin geliştirilmesi konusunda ihtiyaç analizi yapılacaktır.
Tarım ve sanayi işletmelerinin işbirliği ve entegrasyonu sağlanacak, yerel ve geleneksel ürünlerin katma değeri ve ihracata katkısı artırılacaktır. (Kalkınma Planı p. 764)			
Tedbir 289. Yerel ve geleneksel ürünlerin katma değeri ve ihracata katkıları artırılacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Türk Patent Enstitüsü	Aralık Sonu	Yerel ve geleneksel ürün potansiyeli tespit edilecek, Coğrafi İşaret Sistemine işlerlik kazandırılarak söz konusu ürünlerin yurt içi ve dışı piyasalara arz edilmesi sağlanacaktır.
Tarımsal bilgi sistemlerinin, ortak kullanıma izin verecek şekilde entegrasyonu sağlanacaktır. (Kalkınma Planı p. 765)			
Tedbir 290. Ortak kullanıma izin verecek şekilde tarımsal bilgi sistemlerinin entegrasyonu sağlanacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Kalkınma Bakanlığı, TÜİK	Aralık Sonu	Tarımsal istatistik verilerine dair nitelik ve nicelik sorunları giderilecek, tarım politikalarının yürütülmesine ilişkin bilgi altyapısı ile idari yapı geliştirilerek tüm tarımsal bilgi sistemlerinin entegrasyonu sağlanacaktır.
Tarım ve işlenmiş tarım ürünlerinde güvenilirliğin denetimi etkinleştirilecek, risk değerlendirmesine dayalı akredite bir kontrol ve denetim sistemi oluşturulacaktır. Genetiği değiştirilmiş organizma içerenler başta olmak üzere ileri teknoloji kullanılarak üretilmiş ürünlere yönelik biyogüvenlik kriterleri etkin olarak uygulanacaktır. (Kalkınma Planı p. 770)			
Tedbir 291. Gıda, yem, veterinerlik ile bitki sağlığına ilişkin kurumsal altyapı güçlendirilerek tarım ve işlenmiş tarım ürünlerinin güvenilirlik denetiminin etkinleştirilmesi ve riske dayalı akredite bir kontrol ve denetim sistemi oluşturulması yönündeki teknik çalışmalar hızlandırılacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Sağlık Bakanlığı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, Kalkınma Bakanlığı	Aralık Sonu	5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun uygulanmasında kurumsal altyapı ihtiyaçlarının karşılanmasına yatırım ve bilimsel araştırmalar başta olmak üzere öncelik verilirken gıda güvenilirliğine dair kontrol ve denetim hizmetlerinin akreditasyonu için altyapı güçlendirilecektir.
Hayvancılıkta etçi tip sığır ve koyun yetiştiriciliğinin geliştirilmesine ağırlık verilecek, bölgesel programların uygulanmasına devam edilecektir. (Kalkınma Planı p. 771)			
Tedbir 292. Besi ve süt hayvancılığının istikrarlı bir şekilde gelişmesi ve hayvancılıkta verim artışı sağlamak üzere bölgesel destek mekanizmaları	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Kalkınma Bakanlığı, GAP, KOP, DAP, DOKAP Bölge	Aralık Sonu	Hayvancılıkta et üretiminin artırılması ve etin daha uygun fiyatta tüketiciye ulaştırılması amacıyla bölgesel programlar başta olmak üzere etçi tip sığır

geliştirilecektir.	Kalkınma İdare Başkanlıkları		ve koyun yetiştiriciliğinin geliştirilmesine ağırlık verilecek, et ve süt fiyatlarında istikrarsızlık oluşması önlenecektir.
İşletme Odaklı Koruyucu Veteriner Hekimlik Sistemi ile hayvan refahını içerecek şekilde tek sağlık politikası hayata geçirilecektir. (Kalkınma Planı p. 772)			
Tedbir 293. İşletme odaklı koruyucu veteriner hekimlik sistemi ve tek sağlık politikasına yönelik çalışmalar başlatılacaktır.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı (S), Kalkınma Bakanlığı, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı	Aralık Sonu	Hayvan hastalık ve zararlılarıyla mücadele amaçlı olarak işletme odaklı koruyucu veteriner hekimlik sistemi oluşturulacak ve insan sağlığı ile hayvan refahını içeren tek sağlık politikasına geçiş için çalışmalar başlatılacaktır.
Balıkçılıkta kaynak yönetimi bilimsel verilere dayalı ve etkin bir biçimde gerçekleştirilecek, idari kapasite güçlendirilecektir. Su ürünleri yetiştiriciliğinde, çevresel sürdürülebilirlik gözetilecek, ürün çeşitliliği ve markalaşma ile uluslararası pazarlarda rekabet edebilirliğin artırılması sağlanacaktır. (Kalkınma Planı p. 774)			
Tedbir 294. 1380 sayılı Su Ürünleri Kanununda değişiklik çalışmaları yapılacak; balıkçılıkta kaynakların bilimsel verilere dayalı ve etkin bir biçimde denetlenmesi amacıyla idari kapasite yatırım projeleri ile güçlendirilecektir.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı(S)	Aralık Sonu	Su Ürünleri Kanununda, sürdürülebilir balıkçılığın sağlanması amacıyla kaynakların korunması, kontrol hizmetlerinin etkinleştirilmesi ile kaliteli ürün temini gibi konularda değişiklik yapılacak, Balıkçı Gemilerini İzleme Sistemi uygulamaya konulacak, ilgili Bakanlığın denetim ve izleme altyapısı iyileştirilecektir.
Ormanların ekonomik, sosyal ve ekolojik fonksiyonlarını gözetilen bir planlama anlayışı benimsenecek, endüstriyel nitelikte olanlar başta olmak üzere odun ile odun dışı orman ürünlerinin üretimi ve pazarlanmasında etkin yönetim sağlanacaktır. (Kalkınma Planı p. 776)			
Tedbir 295. Ormanların sınırlarının tam olarak belirlenmesi ve güvenliğinin sağlanması amacıyla orman kadastro çalışmaları tamamlanacaktır.	Orman Genel Müdürlüğü (S), Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü	Aralık Sonu	Ormanların sınırlarının belirlenmesi ve sınır güvenliğinin sağlanması için Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğüyle işbirliği içerisinde 2 milyon hektar orman kadastro sunun bir plan dâhilinde tamamlanması, tapuya tescil işlemlerinin gerçekleştirilmesi ve 2/B uygulamasıyla orman niteliğini kaybetmiş alanların orman sınırı dışına çıkarılması sağlanacaktır.